

BARNEMORD I DET 18. ÅRHUNDREDE

- HVORDAN OG HVORFOR?

Af Simon Steen Hansen

Foto: Anker Tiedemann

Barnemord i det 18. årh.

- hvordan og hvorfor?

Den 27. maj 1754 forlod tjenestepigen Gisle Nielsdatter den mark, hvorpå hun havde arbejdet hele dagen. Hun begav sig ud på en lang omvej til den gård, hvor hun havde arbejdet sidste sommer, for at hun ikke skulle støde ind i nogen hun kendte. Hun skjulte sit ansigt bag et forklæde og sin højgravide mave under et tykt lag tøj. Da hun kom til gården gik hun ind i laden for at føde, og da hun senere vendte tilbage til marken for at genoptage arbejdet, var det uden sit barn. Det fandt man liget af over en uge senere, gemt af vejen i et knippe halm inde i laden.

Der findes mange grufulde beretninger fra Danmark i det 18. årh. om kvinder, der tog livet af deres nyfødte spædbarn og gemte liget af vejen i vandhuller, dragkister og møddinger. På 300 års afstand kan det være svært for os at begribe, og ét spørgsmål melder sig først og fremmest: hvorfor gjorde

de det? Hvilke omstændigheder kunne drive en nybegt mor til barnemord?

Først skal vi se på, hvad det var for sociale og samfundsmæssige forhold kvinderne levede under. Den tid, som artiklen beskæftiger sig med, dækker en overgangsperiode fra et traditionelt til et moderne samfund. I det traditionelle samfund bor de fleste i små landsbyer og er beskæftiget ved landbruget. Normerne for samfundet ligger fast og er bestemt af religionen, der har en meget stor betydning. Familien er ligeledes meget vigtig i det traditionelle samfund, og det er her man henter støtte, da velfærdsstaten ikke er udviklet.

Danske Lov

Den lov som man levede under i det 18. årh. kunne faktisk være en væsentlig årsag til barnemord, som vi senere skal se. Efter Enevældens indførelse i 1660 opstod der et ønske om at samle al gældende lovgivning i én lovbog. Tidligere havde man haft landskabslovene (Skånske Lov, Jyske Lov og Sjællandske Lov), der kun gjaldt i de enkelte landsdele, og ikke i staten som helhed. Efter en langvarig udarbejdningsproces over flere årtier blev resultatet Danske Lov fra 1683. Loven blev ikke udarbejdet fra bunden, men

byggede videre på blandt andet de gamle landskabslove, og der er derfor tydelige spor efter det traditionelle samfund at finde i Danske Lov.

Danmark var med reformationen i 1536 blevet et protestantisk rige. Den tidlige enevælde blev legitimeret med, at kongen repræsenterede en samfundsorden indstiftet af Gud, hvor det verdslige og gejstlige var to sider af samme sag. I Danske Lov finder man derfor en stærkt religiøs påvirkning fra biblen og de 10 bud, som det også fremgår af Christian V's indledning til loven.

"Guds Frygt og Retfærdighed er de tvende fornemste Støtter og Hovedpiller, med hvilke Lande og Riger udi deres bestandige Flor og Velstand befæstes og opholdes..."

Det var kendetegnende for det enevældige statsstyre, at selv de mindste detaljer i undersåtternes liv var genstand for regulering, såsom ægteskab og seksuel adfærd. Det faldt ind under sædelighedslovgivningen.

Det hellige ægteskab

Ægteskabet var indstiftet af Gud og var derfor ukrænkeligt, og kongen skulle i det tidlige enevælde beskytte denne samfundsinstitution med loven. I biblen kunne man læse om ægteskabets ukrænkelighed, og der blev lagt stort vægt på det 6. bud om, at man ikke måtte bedrive hor. Under katolicismens seksualmoral var samleje mellem ægtefæller kun tilladt for at få børn. Med reformationen blev seksualiteten legaliseret inden for ægteskabets rammer, og mellem ægtefæller blev det nu anset for helt naturligt at få stillet seksualdriften. Sex var ikke længere en synd, men en gave fra Gud der måtte nydes i ægteskabet, og det var en vigtig del af reformationens ideologi. Seksuelle forhold uden for ægteskabet var derfor en trussel mod det hellige ægteskab og måtte straffes.

Ægteskabets centrale samfundsstatus var altså i første omgang religiøst begrundet, men det hang også nøje sammen med den verdslige verden og befolkningens materielle virkelighed. For langt størstedelen af befolkningen var deres nærmeste tilhørsforhold til den husstand, de boede i, og ægteskabet var det bærende element i husstanden. Husbonden havde en række juridiske rettigheder som for eksempel revselsesretten, ikke kun over for sin familie men også over for sine tjenestefolk. Modsat havde han også ansvaret for, at de levede efter landets love og normer. Husbonden

repræsenterede officielt husstanden udadtil i landsbyfællesskabet, og hvis han var gårdejer sad han med på tinge, hvor vigtige beslutninger om blandt andet dyrkningsfællesskab blev taget. Han var således ansvarlig for at integrere husstanden i landsbyens sociale fællesskab. Det var også husbonden, der var økonomisk ansvarlig for gården og som eksempelvis var i stand til at tage lån på vegne af husstanden.

I praksis delte husbonden ansvaret og disse rettigheder med sin hustru, og dermed fik en gift kvinde via hendes mands husbondstatus adgang til en social position og magt, som den ugifte kvinde måtte se langt efter. Selve dagligdagen i husstanden krævede også et ægtepar, idet der var en arbejdsfordeling i mandlige og kvindelige ansvarsområder. Hustruen, som også blev kaldt for madmor, havde ansvaret for madlavning, børnepasning og andre arbejdsopgaver inde i huset. Kvindearbejde blev anset for at være nedværdigende for mænd at udføre, og en mand havde derfor brug for en hustru. Kvinder kunne dog godt bidrage til mandens udendørs arbejde med den daglige drift af gården, men hun havde til gengæld brug for manden til at repræsentere husstanden juridisk og økonomisk. Når udenomsægteskabelig seksuel omgang med uægte børn til følge var en trussel mod ægteskabsinstitutionen, var det

altså også en trussel mod den eksisterende samfundsorden helt nede på husstandsplan.

Lejermålsstraffen

Lejermål var tidens betegnelse for et seksuelt forhold mellem to ugifte med graviditet til følge, og i Danske Lov forsøgte staten at nedbringe den udenomsægteskabelige seksuelle omgang ved at straffe lejermål, som det fremgår af Danske Lov 6-13-1:

”Hvo nogen Qvindsperson beligger, bøde til sit Herskab fire og tyve Lod Sølv, og Qvindfolket tolv Lod Sølv, og begge står åbenbare Skrifte. Har de ikke Middel til Bøderne, da starffes de efter deres Formue og med Fængsel på Kroppene; men dersom de ægter hverandre, da betaler han i Bøder halvfemte Lod Sølv og hun halvt så meget, og skal være fri for Skriftemål”.

En mand der blev fundet skyldig i lejermål blev idømt en bøde svarende til 12 rigsdaler og en kvinde seks. Det beløb udgjorde ca. en årsløn for tjenestefolk ved lovens indførelse. Hvis de dømte ikke var i stand til at betale den fulde bøde, måtte de betale efter evne og så modtage en fængsels- eller arbejdsstraf for resten af beløbet. Hvis man end ikke kunne betale en lille del af beløbet, var det også muligt at kombinere eller erstatte fængelsstraffen med gabestok, som gik ud på at man blev fastgjort og udstillet et offentligt sted. Manden og kvinden kunne dog få halveret deres bøde ved at gifte sig, og på den

måde kunne de også undgå det offentlige skriftemål, som de ellers måtte gennemgå. Mere om det senere.

Da bestemmelsen om lejermål havde til formål at styrke ægteskabet som institution, ville manden være forpligtet til at gifte sig med kvinden, medmindre han aflagde en ed og ved Gud sværgede på, at han ikke var far til barnet. På samme måde kunne han også slippe for det offentlige skriftemål. Hvis kvinden var uberygtet, kunne hun således kræve ægteskab med barnets far. Men hvis hun tidligere var blevet dømt for lejermål, ville hun være berygtet og kunne ikke kræve ægteskab. Anden gang en kvinde blev anklaget for lejermål ville hendes retslige udgangspunkt altså være markant ringere. Tredje gang en kvinde blev dømt for lejermål, ville det blive betragtet som et såkaldt kvalificeret lejermål, og for det ville hun blive idømt kagstrygning. Kvinden blev bundet til en kag, der var en søjle eller pæl et offentligt sted, og fik her pisk af bødlen med et ris. Reglen var, at bødlen skulle skifte riset ud efter hvert tredje slag, så det ikke blev for sløvt til at svirpe. Der var et stort ærestab forbundet med at blive lagt hånd på af bødlen, og på grund af dette ville kvinden blive betragtet som æreløs, hvis hun ikke allerede blev betragtet sådan på grund af sin udenomsægteskabelige omgang. Det var faktisk hensigten med denne straf, at den

skulle være vanærende, og at kvinden i retslig forstand skulle være æresløs. En kagstrøgen kvinde havde ofte ikke andre udveje end prostitution for at overleve, da ingen retskaffen husbond ville tage en falden, æresløs kvinde i sin tjeneste.

Det offentlige skriftemål var ikke formelt en straf, men det havde den funktion i praksis. En kvinde der havde begået lejermål skulle overbevise den lokale præst om sin anger, og det krævede ofte, at hun skulle genoplæres i sin børnelærdom om den kristne tro. Selve skriftemålet fandt sted på en fastlagt søndag efter højmessens, hvor hele menigheden endnu var til stede i kirken. Mens den bodfærdige synderinde knælede i kordøren bekendtgjorde præsten hendes navn og holdt en tordentale om det forkastelige i lejermål. Så skulle kvinden rejse sig, og med ansigtet vendt mod menigheden skulle hun vise anger og bede om forladelse for den synd, hun havde begået. Efter skriftemålet blev hun officielt optaget i menigheden igen, men lovgiverne har godt været klar over, at det kunne have sociale konsekvenser for kvinden. En bestemmelse i Danske Lov gør det nemlig klart, at man herefter ikke måtte bebrejde kvinden, det der var sket, og den der gjorde det alligevel skulle idømmes en bøde. Hvis det ikke var et problem for kvinderne, havde det jo ikke været nødvendigt at lovgive om det. Selv om gabestokken og det offentlige skriftemål ikke

har været vanærende i retslig forstand, har det i praksis ofte virket på samme måde som kagstrygningen.

Ærestab og uægte børn

Første gang en kvinde fik et barn uden for ægteskab var det altså stort set uundgåeligt, at hun mistede sin ære. Ære var noget helt håndgribeligt i 1600- og 1700-tallet. Man kunne få fradømt sin ære, hvis man begik en æreløs forbrydelse, som tilfældet var det med det kvalificerede lejermål. Hvis man mistede sin ære, mistede man sin plads i samfundet. Æreløse kvinder kunne have svært ved at blive gift eller få tjeneste. Hvis en kvinde var berygtet og havde mistet sin ære, var hendes ord også mindre værd, fordi kun æresfulde personer talte sandheden. Kvinden nød ikke længere fuld retslig beskyttelse i sædelighedssager, og kunne som nævnt ikke kræve ægteskab med barnefaderen ved et nyt lejermål. Ærestabet førte altså direkte til dårligere retslig position. Det er dog ikke sikkert, at ærestabet nødvendigvis ville ødelægge kvindens muligheder i lokalsamfundet fuldstændigt, og det var ikke umuligt for en kvinde at blive gift og komme i tjeneste, selvom hun havde fået et uægte barn eller to. Det afhang i høj grad af lokalsamfundets sociale dom over hende, og kom ofte an på hendes øvrige opførsel. Men

en tilværelse som ugift kvinde med et eller flere børn var ofte lig med fattigdom og elendighed. Tiggeri og prostitution blev for mange de eneste indtægtskilder.

Et uægte barn var et barn født uden for ægteskab. Kun hvis forældrene giftede sig efterfølgende ville et sådant barn kunne blive betragtet som et ægte barn. Et uægte barn havde ikke de samme rettigheder som et ægte. Det havde ikke arveret efter faren eller krav på underhold af nogen art fra dennes side. Samtidigt blev det regnet for mindre værd og mindre ærefuldt end børn af ægte fødsel. Allerede fra fødslen blev barnet altså socialt fordømt på grund af dets herkomst.

Det vanskelige ægteskab

Danske Lov støttede altså op om ægteskabsinstitutionen, men der var faktisk samtidigt retslige hindringer mod ægteskab at finde i selvsamme lov. Den katolske kirke havde indført en lang række af ægteskabsforbud for, hvem man ikke måtte gifte sig med. De havde overlevet reformationen, og var nu blevet integreret i Danske Lov. Grandfætre og grandkusiner måtte ikke gifte sig med hinanden, ligesom man ikke måtte gifte sig med sine svigersøskende. En mand måtte altså eksempelvis ikke gifte sig med sin afdøde

brors enke. Dette var især et problem der ikke skete den store udskiftning i de enkelte sogne, og at befolkning således var meget stationær i bondesamfundet. Stavnsbåndets indførelse i 1733 betød, at det blev nærmest umuligt for unge mænd at rejse fra deres hjemsgn på lovlig vis, og det satte med tiden naturlige begrænsninger for mulige ægtefæller, der ikke var omfattet af ægteskabsforbuddet. Man kunne hurtigt løbe tør for egnede gifteemner. Det kunne dog lade sig gøre at søge dispensation for et sådant ellers forbudt ægteskab, men sådan en bevilling var dyr. Myndighederne var godt klar over, at ægteskabsforbudene førte til løbsagthed, for børn skulle folk nok få, hvad end de var gift eller ej. Pligtfølelsen over for Gud var dog endnu for stor til at lave radikale ændringer i ægteskabsforbudene og samtidigt har bevillingssystemet også skæppet godt i statskassen.

Ud over de retslige ægteskabsforbud kunne der også være hindringer af praktisk art mod at indgå et ægteskab, som skyldtes de økonomiske og sociale strukturer i samfundet. Før en mand kunne gifte sig og stifte familie, var han nødt til at kunne forsørge kone og børn. En soldaterløn var for eksempel for ussel til dette. Det var almindeligt, at en søn eller datter med ægtefælle overtog deres forældres fæstegård, når de disse blev for gamle til at drive gården. De gamle kunne så

blive boende på aftægt med kost og brændsel efter aftale. Det var dog svært at få det hele til at løbe rundt for den nye fæstebonde, hvis han både skulle forsøge de gamle og sin nye familie. Derfor ventede mange med at stifte familie og overtage fæstegården til de gamle stod med det ene ben i graven, så de ikke skulle have dem længe på aftægt. Ugifte tjenestefolk blev i høj grad foretrukket frem for gifte, og håndværkesvende havde ligefrem pligt til at forblive ugifte og bo hos deres mester, indtil de selv var i stand til at etablere sig som selvstændig håndværksmester, hvilket var en dyr affære. Godserne havde også brug for en stor mængde ugift arbejdskraft, og nogen godsejere kunne finde på at forbyde deres karle at gifte sig, før de havde skrabet penge nok sammen til at fæste en gård.

Barnedrab

Det ville altså føre rigtig mange dårlige ting med sig, at få et barn uden for ægteskab, og udsigten til kagstrygning og offentligt skriftemål kunne drive nogen kvinder til at slå barnet ihjel.

Bestemmelsen for barnedrab i Danske Lov 6-6-7 lyder således:

”Letfærdige Qvindfolk, som deres Foster ombringe, skulle miste deres Hals, og deres Hoved sættes på en Stage”.

Begrebet 'letfærdig' omfattede kun de kvinder, der var blevet gravide uden for ægteskab. Med ordet 'Foster' skelnes der ikke mellem det ufødte og nyfødte barn. Loven krævede dog, at barnet skulle være levende født og have været udsat for forsætlig vold, for at der kunne falde dom efter denne bestemmelse. Selvom der ikke var bevis for vold, kunne kvinden stadig blive dømt til døden, hvis hun havde født sit barn i al hemmelighed og spædbarnet var dødt eller forsvundet, som det ses af Danske Lov 6-6-8:

"Vorder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn, og med sin Barnefødsel i Dølgsmål omgår, og ikke bruger de ordentligt beskikkede Midler, som hende og Fosteret i saadant Tilfælde kunne betjene, og samme Barn borte bliver, eller paaskydes at være dødfødt, eller i andre Maader forkommet, da skal hun agtes saa som hun sit Foster med Vilje havde ombragt".

At omgå sin fødsel i dølgsmål betyder, at kvinden har holdt sin graviditet hemmelig og forsøgt at skjule den, og at hun har født et afsidesliggende og øde sted. Med de 'ordentligt beskikkede midler', bestemmelsen refererer til, menes der først og fremmest jordmødre. Hvis en kvinde fødte uden hjælp fra en jordmoder, og barnet uheldigvis omkom ved fødsel, betragtede loven det altså som om, at kvinden havde dræbt sit barn med vilje. I 1700-tallets retspraksis gjaldt det samme princip som i dag om, at man er

uskyldig indtil det modsatte er bevist.

Bevisbyrden lå altså som udgangspunkt hos anklageren. Men i sager hvor et barn var dødt eller forsvundet efter at moren havde født i dølgsmål, så var det modsatte tilfældet. I sådanne sager var det op til kvinden selv at bevise sin uskyld. Når det først var bevist, at kvinden havde født et barn, så måtte hun modbevise, at hun ikke havde slået det ihjel med vilje. Hun skulle dog have hjælp af dommer, forsvarer og anklager hertil. Et uægte barn måtte ikke blive begravet, før præsten havde underrettet myndighederne, så det kunne undersøges om barnet havde været udsat for vold.

Kvinder anklaget for barnemord blev i første omgang stillet for en birkeret. En birk var betegnelsen for en mindre retskreds, hvor godsejeren havde ret til at udnævne den lokale birkedommer. Der var ikke tale om en tredeling af magten i en lovgivende, dømmende og uudøvende magt, som vi har det i dag. En birkedommer fungerede nemlig både som dommer og politimester og udgjorde på den måde både den dømmende og udøvende magt på godsets område. Hvis den mistænkte kvinde nægtede overhovedet at have født, måtte birkedommeren først bevise det modsatte ved at lade hende undersøge og malke af en jordmoder eller en anden erfaren kvinde for at se, om der var mælk i brysterne. Hvis det var tilfældet var det altså så op til

kvinden, at bevise at hun ikke havde lagt hånd på sit barn. Hvis kvinden helt og holdent kunne bevise, at hun hverken havde forårsaget sit barns død ved en aktiv handling eller ved at lade det dø uden at gribe ind, skulle hun frifindes. Hvis hun kun var i stand til skabe en vis formodning om, at hun ikke med vilje havde dræbt sit barn, kunne hun blive idømt en arbitrær straf. En arbitrær straf var en skønsmæssig straf, som dommeren kunne vælge at idømme den anklagede efter hans bedste vurdering, hvis den enkelte sag viste sig at falde uden for loven. Sådant en dom kunne f.eks. lyde på nogle års arbejde i et tugthus. Når en kvinde var blevet dømt ved en birkedomstol, blev sagen som regel prøvet ved et af landstingene.

Henrettelse og benådning

En dødsdømt kvinde kunne blive henrettet på både en 'ærlig og 'uærlig' måde. Hvis en kvinde kun blev dømt til at miste sin hals, var der tale om en ærlig henrettelse. Det skete hvis der eksempelvis var formildende omstændigheder i sagen, og i så fald skulle kvinden halshugges med et sværd, da det blev anset som mere ærefuldt, end hvis det var med en økse. Sværdet gav en noget mere usikker og potentiel ubehagelig henrettelse, da et stort bøddelsværd kan være vanskeligt at håndtere. Desuden sad kvinden på knæ og

holdt hovedet frem uden nogen form for understøttelse, så det lykkedes ikke altid for bøddlen at hugge halsen over i ét hug og måtte ofte bruge flere forsøg.

Hvis en kvinde derimod blev dømt til at miste sin hals og få sat sit hoved på en stage, var der tale om en uærlig henrettelse, som foregik med økse. En økse er dog nemmere at håndtere end et sværd, og kvinden skulle også lægge sit hoved på en blok, så det gav en noget mere sikker henrettelse. At hovedet skulle sættes på en stage betød til gengæld også, at kvinden skulle begraves på retterstedet af natmanden. Natmanden var bøddlens hjælper og ham der tømte byens lokummer for lort om natten. Man blev altså ikke begravet på kirkegården, som man blev ved en ærlig henrettelse. Her spiller religionen igen ind i lovgivningen, da man ikke kun straffede kvinden i dette liv, men også i det næste. Det var nemlig almindelig folketro, at ved en begravelse uden for kirkegården og i værste fald på retterstedet, ville den døde miste sin salighed og blive udelukket fra Guds rige, og det kunne føre til, at denne blev genganger. Kirken har dog haft en anden opfattelse af dette, og i Danske Lov gøres der et stort nummer ud af, at præsterne skal forberede forbryderne til evigheden. En kvinde blev i 1700 dømt til halshugning ved sværd, hovedet sat på stage og begravelse på retterstedet som

en mildere version af den helt uærlige henrettelse. På retterstedet havde man sat en kiste frem, og da kvinden troede hun skulle begravnes på kirkegården, har hun kunnet gå døden mere roligt i møde. Efter henrettelsen blev kisten dog båret tom bort, og tilskuerne kunne bevidne, at kvinden blev begravet på retterstedet. Det skete nemlig til ære for dem. Henrettelser ansås for at være en velfortjent straf, men tjente først og fremmest som eksempler til skræk og advarsel. Derfor skulle en henrettelse også finde sted på den lokale egn, hvor folk kendte den dømte, og fuldbyrdelsen af dommen dermed kunne gøre et ekstra stort indtryk.

Efter at en dødsdom var blevet afsagt af et landsting, kunne kvinden ønske at få sin sag stillet for Højesteret. Højesteret kunne så vælge at formilde dommen på kongens vegne. Det ville for det meste betyde, at kvinden fik lov til at blive begravet på kirkegården i stedet for at få hovedet sat på stage, eller at hun blev indsat i tugthuset på livstid i stedet for at blive henrettet. En dom ville typisk blive formildet, hvis kvinden havde tilstået og angrede tilstrækkeligt, eller hvis hun var enfoldig. Det var især indtil midten af 1700-tallet at kvinderne rent faktisk blev henrettet for barnemord, og fra 1750'erne blev kvinderne i stigende grad benådet til arbejde i tugthuset på livstid, hvorved de kunne gøre nytte for staten. I den

sidste halvdel af 1700-tallet var den gængse praksis, at kvinden blev dømt til at miste sin hals, få sat hovedet på stage og blive begravet af natmanden. Dommerne indstillede så kvinden til benådning, og kongen efterkom den indstilling. Straffen blev ændret til indsættelse i tugthuset på livstid, og i slutningen af århundredet kom kvinderne kun til at sidde nogle år. Dødsstraffen for barnemord og fødsel i dølgsmål var reelt afskaffet, selvom det først skete officielt med straffeloven i 1866.

Reformer

Allerede i 1700-tallet så de retslærde, at der var en sammenhæng mellem lejermålsbøder, gabestok, offentligt skriftemål og kagstrygning og så fødsler i dølgsmål og barnemord. Det affødte en diskussion om, hvorvidt man skulle holde fast i den strenge sædelighedslovgivning af hensyn til landets moral i almindelighed, eller om man skulle slække på denne på grund af de alvorlige konsekvenser, den havde. I løbet af den anden halvdel af 1700-tallet kom der en del reformer på området. I 1751 blev straffen for tre gange lejermål ændret fra kagstrygning til 6-8 års fængsel i tugthuset. I 1767 blev det offentlige skriftemål for lejermål afskaffet, og argumentet herfor var, at det havde fået karakter af straf med skadelige virkninger for kvinderne, og at kvinderne kunne finde på at

skjule deres graviditet og dræbe barnet af frygt for følgerne af skriftemålet. Rige kvinder havde tidligere kunnet slippe for offentligt skriftemål ved at betale en bevilling til fritagelse, og disse indtægter ville lovgiverne ikke miste. I stedet for skriftemålet indførtes der derfor en 8 dages fængselsstraf, som man kunne slippe for ved at betale den samme større bøde, som man havde gjort ved skriftemålet. I 1812 blev pengebøderne for første og anden gangs lejermål afskaffet. Det skete for at give kvinderne realistisk mulighed for at opfostre deres børn, noget som havde været svært at klare tidligere, især med de høje lejermålsbøder. Dette blev også gjort yderligere nemmere ved en forordning i 1763, hvor faren til et uægte barn fik pligt til at bidrage til barnets underhold. Staten havde behov for mange nyttige borgere, og også uægte børn kunne have en potentiel værdi for samfundet. Med den nye forordning havde man et håb om, at børnene ville blive opdraget til nyttige samfundsborgere i stedet for at blive tabt på gulvet. Argumenterne er

altså ikke længere religiøse, men grunder både i den naturretslige opfattelse, som oplysningstiden førte med sig, men også i hvad der var i statens interesse. Målet var en stærk stat, både militært og økonomisk, og en stor befolkning blev i sig selv også set som et bevis på statens styrke. Jo større befolkning, jo større grundlag var der for at inddrive skatter og jo flere soldater kunne man udskrive til hæren. Det blev altså betragtet som en opgave for staten at lave reguleringer, der kunne øge befolkningstilvæksten. Disse tanker var på ingen måder nye, men de tog til i løbet af århundredet. Et argument blandt lovgiverne for at fjerne dødsstraffen var, at der ikke var nogen fornuft i, at man udover den arbejdskraft som man havde mistet ved selve barnemordet, skulle miste endnu et par hænder, som man ville gøre, hvis moren blev henrettet.